ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОГО КАПІТАЛУ У СУЧАСНІЙ ЕКОНОМІЦІ

Досліджуються сутність, форми існування та рівні нагромадження соціального капіталу як економічного ресурсу. Соціальний капітал розглядається як результат розвитку економіки та соціально-економічних відносин. Визначено ресурсний, мобілізаційний та інституційний способи втілення соціального капіталу у соціально-економічній дійсності. Показано, що ресурсний спосіб заснований на застосуванні особистісних характеристик соціального капіталу та орієнтований на отримання вигоди від соціальних контактів. Мобілізаційний спосіб передбачає отримання вигоди від узгодження інтересів та пошук шляхів для використання інших ресурсів. Він реалізується шляхом удосконалення комунікаційного менеджменту, масштаби соціальних інвестицій, посилення соціальної відповідальності компаній, розвиток громадянського суспільства та ДПП тощо. Інституційний спосіб спрямований на зменшення невизначеності у міжсуб'єктних відносинах та мінімізацію транзакційних витрат.

Визначено чинники формування соціального капіталу у сучасній економіці: зрілість соціально-економічних відносин; рівень розвитку економіки та ефективність дії ринкових механізмів; розвиток людського капіталу; особливості комунікаційного менеджменту; державна політика; соціальна відповідальність компаній; розвиток громадянського суспільства та ДПП; технологічні, соціальні, культурні та інші інновації; пріоритетність сфери послуг та стрімкий розвиток ІТ-сектора; сервісні моделі зайнятості; соціальні інвестиції; розвиток мережевого суспільства, соціальна диференціація; глобалізаційні процеси.

Ключові слова: соціалізація економіки; соціальний капітал (СК), форми існування СК, рівні нагромадження СК, чинники формування СК.

Постановка проблеми. Формування та нагромадження соціального капіталу (СК) на початку ХХІ століття перетворилося на важливу закономірність соціалізації економіки. Важливість цих процесів для сучасної економіки важко переоцінити, адже СК починає розглядатися як економічний ресурс, що за умови його ефективного використання дозволяє розв'язувати складні завдання: забезпечення надійності та передбачуваності інституційного середовища економіки; формування надійних економічних зв'язків між господарськими суб'єктами, заснованих на довірі, визнанні спільних цінностей та норм економічної поведінки; встановлення партнерських взаємовідносин держави, сфери бізнесу і громадянського суспільства при вирішенні проблем сталого економічного розвитку; усунення практик опортуністичної поведінки економічних суб'єктів різних рівнів господарювання; зростання добробуту населення. Зазначені завдання мають пряме відношення до стану і рівня розвитку СК.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. СК на початку ХХ ст. почали активно досліджувати представники соціологічної науки П. Бурдьє, М. Вебер, М. Грановеттер, Е. Дюркгейм, Дж. Коулмен, Р. Патнем, П. Сорокін, Ф. Фукуяма. У їхніх дослідженнях визначено сутність, складові компоненти, форми існування

та методи соціологічної оцінки формування та нагромадження соціального капіталу.

Як економічний ресурс СК науковці почали розглядати лише наприкінці ХІХ- початку ХХ ст. В Україні сутність, структуру та значення соціального капіталу в економічному розвитку досліджують такі науковці, як: У. Алейнікова, Б. Буркинський, Г. Волчкова, Н. Гавкалова, З. Галушка, М. Горожанкіна, О. Грішнова, В. Єлагін, Л. Ємельяненко, Ю. Зайцев, Г. Коломієць, Е. Лібанова, О. Міночкіна, К. Немешкало, Н. Пачева, О. Петроє, І. Терон, Т. Шаповаловата ін. Кількісні дослідження СК знаходимо у працях фахівців Інституту економіки та прогнозування НАН України; Інституту демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України; Інституту соціології НАН України, Центру перспективних соціальних досліджень Мінсоцполітики та НАН України, аналітичного Центру Разумкова.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Більшість досліджень присвячено визначенню напрямів впливу СК на функціонування економіки і суспільства. Однак, з огляду на відносну новизну дослідження СК саме як економічного ресурсу, з нашого погляду, у науковій економічній літературі не приділяється достатньої уваги визначенню чинників, що сприяють формуванню СК.

Формулювання цілей статті. Метою статті є обґрунтування СК як результату розвитку соціально-економічних відносин, визначення способів втілення СК у соціально-економічній дійсності та виявлення чинників його формування у сучасній економіці.

Виклад основного матеріалу дослідження. Обґрунтування процесів нагромадження СК у сучасній Україні передбачає аналіз ресурсної й середовищної (мобілізаційної та інституційної) складових цього процесу – тих чинників, що характеризують форми існування, сфери, способи та механізми нагромадження, а також умови відтворення СК. Вони включають інституційні, економічні, політичні, технологічні, соціальні, комунікаційні, глобалізаційні та інші детермінанти, що тісно переплітаються та разом здійснюють вплив на формування та нагромадження соціального капіталу. Цей вплив може мати як позитивні, так і негативні наслідки щодо можливостей нагромадження та ефективності використання СК на різних рівнях функціонування економіки. Головні чинники формування СК, з нашого погляду, складаються на макроекономічному рівні. До них відносяться:

1. Зрілість соціально-економічних відносин. СК акумулюється у суспільстві. Мережа соціальних відносин виступає платформою для створення правил їх функціонування, а також процедур контролю над їхнім виконанням. Ступінь зрілості економічних відносин характеризує форми взаємозв'язків, що визначають місце і роль окремих людей у суспільстві, їх соціальний статус, норми поведінки, ступінь довіри, способи впливу на інших людей (підпорядкованих, партнерів, зацікавлених у бізнесі та ін.), ступінь залежності від них тощо. Під впливом специфіки етапу розвитку економічних відносин складається особлива система соціальних стосунків, зумовлених ступенем розвитку відносин власності, масштабами економіки, системою розподільних відносин тощо. Зокрема, це свідчить про рівень довіри суспільства до уряду й інших суспільних інститутів. Так, наприклад, згідно з даними World Values Survey, спостерігається значно нижчий рівень довіри й громадської участі в країнах із перехідною економікою, ніж у розвинутих [1]. Це пояснюється диференціацією суспільства, де більша частина населення – прості люди, а менша – привілейована еліта, причому обидві групи мають сильні внутрішні зв'язки на рівні родини й груп близьких друзів, однак слабку взаємодію між собою.

2. Рівень розвитку економіки та ефективність дії ринкових механізмів. Залежно від рівня економічного розвитку країни нагромадження СК здійснюється з різною інтенсивністю. СК формується на різних рівнях економіки залежно від стану її розвитку та тих потреб, що стоять перед суспільством у конкретних умовах. Основою добробуту та умовою розвитку СК виступають показники ВВП, НД у розрахунку на душу населення, зростання реальних доходів, рівня зайнятості тощо.

Але для пояснення умов формування СК має значення й характеристика загального стану розвитку економіки, його відповідності загальносвітовим тенденціям. Відомо, що на кожному етапі розвитку економіка має свої специфічні риси, які дозволяють визначити стан та умови розвитку СК. Так, в інформаційній економіці, де головний ресурс – інформація, такими показниками формування СК виступають: кількість охоплених населення Інтернетом та іншими видами зв'язку; відвідування театрів, філармоній, музеїв і т. д., їх кількість; кількість національно контрольованих критичних технологій; частка населення, яке продовжує навчання з 25 до 64 років тощо. Для економіки знань, де головний ресурс – знання, такими показниками можуть бути, наприклад, кількість патентів на душу населення і кількість виданих патентів за кордоном; кількість наукових відкриттів; число наукових цитувань національних вчених на душу населення; кількість об'єктів інтелектуальної власності тощо. Для інноваційної економіки, де інновація виступає як головний ресурс та результат інтелектуальної праці – це: частка наукомісткої продукції на душу населення; частка наукомісткої продукції на світовому ринку; частка інноваційної продукції за структурою випуску тощо.

Сучасний цифровий розвиток економіки передбачає виконання комплексу завдань, що позитивно вплинуть на економіку, бізнес, суспільство та життєдіяльність країни в цілому. Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки [2] є важливим кроком до посилення ролі СК під впливом трансформації економіки від традиційної до ефективної цифрової.

3. Формальні та неформальні інституціональні чинники. Формальні інституційні чинники забезпечуються державою. Це гарантування прав і свобод, захист прав та стимулювання підвищення ефективності реалізації відносин власності; формування стабільного громадянського суспільства;

пріоритетний розвиток науки та освіти тощо. Оскільки в сучасних умовах господарювання стан ринку можемо охарактеризувати як такий, що розвивається, економічні агенти мають можливість узгоджувати свої інтереси завдяки неформальним доповненням до ринкових правил гри. Незважаючи на те, що вони несуть при цьому значні трансакційні витрати, система в цілому продовжує функціонувати. На мезорівні мають значення традиційні форми організації з врахуванням місцевої культурної спадщини та ментальності населення (спільна релігія, етнічна приналежність, спільний досвід тощо).

Дослідження особливостей національного господарського менталітету в Україні [3] вказує на специфіку формування соціального капіталу насамперед на нанорівні. З огляду на особливості національного менталітету (інтровертність, неприйняття формально-інституційних відносин, самозаглибленість, зосередженість на власних почуттях, проектування активності на себе, домінування емоцій і почуттів над інтелектом і волею) українцям більш характерні моделі соціальної взаємодії, орієнтовані на сім'ю чи обмежено коло осіб, серед яких встановлюються

відносини довіри та взаємної вигоди, а також прагнення до власної вигоди та особисте прийняття рішень. СК формується повільно. Та порівняно з європейцями, українці комунікабельніші у вузькому середовищі, інтенсивніше й охочіше спілкуються, і навіть за простою використовують близьких людей у власних інтересах[4].

4. Соціальний капітал тісно пов'язаний з людським капіталом, який базується на знаннях, кваліфікації, комунікативній здатності до спільних дій, що багато в чому залежить від спільних норм та цінностей, а також специфічних для даного соціуму засобів підпорядкування індивідуальних інтересів окремих особистостей інтересам великих груп.

За 2017 рік Україна отримала значення ІЛР 0,751, що перенесло її до високої категорії людського розвитку - на 88 позицію зі 189 країн та територій. За період з 1990 по 2017 рік значення ІЛР України збільшилося з 0,705 до 0,751, тобто на 6,5 %. У таблиці 1 наведено прогрес України за кожним показником ІЛР (Табл.1).

Таблиця 1

Тенденції ІЛР України, розраховані на базі послідовної серії часових даних та нових цільових показників.

	Очікувана тривалість життя при народженні	Очікувана кількість років навчання	Середня кількість років навчання	ВНД на душу населення (ПКС 2011 року в доларах США)	Значення ІЛР
1990	69,8	12,4	9,1	10 748	0,705
1995	67,9	12,2	10,0	4984	0,664
2000	67,3	13,0	10,7	4659	0,671
2005	67,4	14,6	11,2	7173	0,715
2010	69,5	14,8	11,3	7715	0,733
2015	71,8	15,0	11,3	7375	0,743
2016	72,0	15,0	11,3	7593	0,746
2017	72,1	15,0	11,3	8130	0,751

Джерело:[5]

За період з 1990 по 2017 рік очікувана тривалість життя при народженні в Україні збільшилась на 2,3 роки, середня кількість років навчання збільшилася на 2,2 роки, а очікувана кількість років навчання зросла на 2,6 роки. ВНД на душу населення України скоротився приблизно на 24,4 відсотки в період між 1990 та 2017 рр. Для нагромадження СК мають значення інвестиції в людський капітал впродовж життя – у виховання дітей, освіту, виробниче та інформаційне навчання, охорону здоров'я тощо, що формує знання, вміння, навички, компетенції, здібності. Це формує здібності до господарської

діяльності, рівень добробуту, обізнаність громадян та їхнє бажання до співробітництва.

4. Комунікаційний менеджмент виступає важливим чинником соціалізації економічних відносин та формування СК, оскільки забезпечує процеси обміну інформацією, знаннями й інтелектуальною власністю; взаємодію і взаємозв'язок усіх видів капіталу (у т.ч. СК); формує мотиви, установки, інтереси, відносини і конкретні цілі співробітників. Технології комунікаційного менеджменту, зокрема, репутаційний менеджмент, сприяє забезпеченню прозорості влади і бізнесу для потенційних інвесторів. Як зазначає О.М. Ліва, “Ділова

репутація виступає проявом соціального капіталу, що формується як нематеріальний фактор виробництва, який виникає завдяки комунікаційним зв'язкам, а в його основу покладено довіру, соціальні норми та цінності. Він трансформує людські, організаційні та фінансові ресурси у додану вартість завдяки поширенню інформації та знань, зниженню рівня невизначеності, ризиків і трансакційних витрат, активізації ділової активності та вдосконаленню перебігу бізнес-процесів"[6].

5. СК виступає як результат реалізації соціальної відповідальності компанії.

Використання принципів корпоративної соціальної відповідальності сприяє зміцненню репутаційного капіталу. Підтвердженням цьому є дослідження Reputation Institute, відповідно до якого 73 % зі опитаних 55 тис. споживачів у 15-ти країнах на чотирьох континентах світу готові придбати та рекомендувати іншим продукцію компаній, що мають високий рівень КСВ. За оцінками Reputation Institute, хороша репутація, запорукою якої є КСВ, збільшує капіталізацію компанії на 20 %. Водночас, за даними Бостонської дослідницької компанії MSCI, у соціально активних компаній обсяг продажу на 3 %, активів – на 4 %, а капіталу – на 10 % перевищує відповідні показники компаній-аутсайдерів у сфері КСВ [7]. КСВ сприяє зниженню витрат на пошук інформації про локалізацію і характеристики необхідного ресурсу, на координацію взаємних дій суб'єктів КСВ, на здійснення переговорів і укладення контрактів, на здійснення контролю за дотриманням контрактних домовленостей, на боротьбу з наслідками порушення контрактів.

6. Держава може створювати умови для нагромадження й розвитку СК в суспільстві за такими напрямками: підтримка й посилення впливу в суспільстві культурних традицій, що приводять до його консолідації й конструктивної взаємодії; система освіти що сприяє нагромадженню соціального капіталу шляхом удосконалювання соціальних правил і норм; надання необхідних соціальних і економічних свобод, зокрема охорона права власності, соціальна і національна безпека тощо; співробітництво з бізнесом і громадянським суспільством, засноване на традиціях і історичній практиці. Разом з тим, неправильний підхід до розв'язання цих завдань може руйнувати соціальний капітал, збільшуючи напругу та ступінь недовіри в суспільстві. За результатами соціологічних досліджень виявилось, що більшість державних реформ не досягли бажаних результатів .

Держава здійснює негативний вплив на нагромадження соціального капіталу, зокрема, тоді, коли починає перебирати на себе функції, що можуть, виконувати інститути громадянського суспільства або приватний сектор.

6. Розвиток громадянського суспільства та ДПП. Підтримуючи добровільну діяльність, громадські рухи тим самим збирають людей разом методами, що сприяють виникненню довіри і поведінці в напрямі співпраці. Нагромаджений таким чином СК сприяє участі громадян у політичних інститутах, посилює прихильність цим інститутам. Коли стосунки соціального партнерства сформовані, держава отримує можливість більш ефективно використовувати людські й організаційні ресурси для вирішення соціальних, політичних, економічних проблем. Збалансованість взаємодії держави і громадських рухів залежить від збалансованості структурних компонентів єдиного соціального ресурсу (СК), під яким розуміється сукупність усіх можливостей суспільства, що реалізуються.

7. Економічні, технологічні, культурні та інші інновації. Пріоритетним напрямом забезпечення зростання СК на основі модернізації виступає стимулювання нагромадження знань як ресурсу розвитку, збільшення потреби у знаннях з боку суспільства та особистості, що, відповідно, передбачає реалізацію можливостей формування та трансферу знань, підвищення соціального статусу особистості, яка акумулює знання на основі розвитку безперервної освіти. Водночас слід враховувати, що можливості формування, трансферу та нагромадження знань залежать від ступеню готовності суспільства до модернізаційних змін. Саме від ефективності процесів модернізації економіки та суспільства залежать темпи формування економіки знань.

8. Пріоритетність сфери послуг та стрімкий розвиток ІТ-сектора, що є ключовим сектором сфери послуг в усіх розвинених країнах світу: саме у цьому секторі спостерігається найбільш високий темп приросту зайнятості. Поширення інформації та знань як провідного фактора виробництва стає основою нової поляризації суспільних груп і формування нового панівного класу. В сучасних умовах ще не закріплена остаточно термінологія страт і класів інформаційного мережевого суспільства, але шведські дослідники О. Бард і Я.Зодеквіст досить обґрунтовано виділяють у ньому нетократів – тих хто володіє знаннями і зв'язками, тобто правлячий клас інформаційного суспільства, мережі менших розмірів, які

конкурують між собою на основі капіталістичних принципів і консумеріат – нижній шар мережевого суспільства, пролетаріат споживачів. Хоча двері в нетократію ні для кого не закриті, очевидно положення нижчого класу обумовлене недоліком його соціального інтелекту і нерівність такого суспільства має генетичну природу [8].

9. Перехід до сервісної моделі зайнятості.

Під впливом інтенсивного розвитку інформаційно-комунікаційних технологій відбуваються зміни у структурі та формах зайнятості, підвищується мобільність робочої сили, зростають потреби у підвищенні ефективності праці та виникає така форма нестандартної зайнятості, як дистанційна. 21% підприємств в Україні використовують дистанційну форму зайнятості. Значну частку дистанційних співробітників складають особи віком 25–33 років (40%) та 33–42 роки (42%), тоді як особи 18–25 років становлять 10% від загальної кількості дистанційних співробітників. Основними сферами діяльності дистанційних співробітників є фінанси (33%) та ІТ-технології (19%) [9].

Як свідчення розвитку та використання соціального капіталу в останні десятиліття з'явилися такі нові форми та способи організації людської діяльності як: коворкінг, краудсорсинг, аутсорсинг, інсорсинг, аутстафінг, фріланс. Шляхом гнучкого регулювання механізмів зайнятості можливо впливати на поведінкові стратегії суб'єктів на ринку праці з метою досягти ефективної зайнятості, яка сприятиме інтересам зростання добробуту, гарантування соціальної безпеки, задоволеності учасників соціально-трудових відносин від процесу праці. Цей механізм покликаний вибудовувати згуртованість і взаємодію на основі індивідуальних та групових ціннісних орієнтацій та взаємної довіри.

10. Інвестиції у людський і соціальний капітал та їх відтворення. Людський капітал – це сформований завдяки інвестиціям і накопичений людиною певний запас здоров'я, знань, навичок, здібностей, мотивацій, які доцільно використовуються у тій чи іншій галузі суспільного виробництва, сприяють зростанню ефективності праці і тим самим впливають на зростання заробітків (прибутків) людини. Інвестиції в людський капітал є найбільш вигідними з позиції як окремої людини, так і суспільства в цілому. Вони є основою формування СК. У випадку з соціальним капіталом, ці інвестиції здійснюються безпосередньо в соціальні відносини між людьми і часто виступають в якості позитивних

екстерналії інвестицій в інші види капіталу, в першу чергу, в людський (наприклад, в освіту).

11. Соціальна диференціація. Нерівність вважається одним з основних чинників, що визначає рівень соціального капіталу в населенні. Існує негативний зв'язок між позитивним соціальним капіталом і нерівністю. Зростання нерівності викликає недовіру та замкнутість населення у рамках домогосподарств. Однак, довіра і правові норми сильніші в країнах з вищими прибутками та з рівнішим розподілом доходів. [10].

Більш заможні громадяни більш схильні до нагромадження СК. Середній клас володіє сучасними засобами комунікації та відповідними навичками спілкування. Це дає можливість накопичення як культурного, так і соціального капіталу (зокрема, мережевого), свідченням цього є те, що переважна більшість (77%) представників середнього класу мають у власності інноваційні засоби комунікації [11].

12. Формування мережевого суспільства здійснює визначальний вплив на нагромадження СК. Мережування – один з важливих процесів, який є індикатором розвитку громад; йдеться про кероване ініціативною групою об'єднання людей чи організацій, які мають спільні цілі, але прагнуть мати автономію дій, а таким чином - і гнучкість у можливості реагування на потреби громади [12].

Переваги членства в мережі полягають у: можливості доступу до широкої мережі компаній, які працюють над інтеграцією десяти універсальних принципів у свої стратегії та діяльність; доступі до майже 80 локальних мереж у світі, які можуть допомогти знайти партнерів та отримувати цінні знання; залученні до глобально визнаних інструментів для розробки, впровадження та подання звітів про політику та заходи у сфері сталості, соціальних питань, навколишнього середовища, управління цілями сталого розвитку; доступі до широкого кола спеціалізованих публікацій, інструментів, веб-семінарів, конференцій, форумів та доступ до бібліотеки Глобального договору ООН; можливості приймати практичні рішення щодо загальних проблем, наприклад, шляхом створення або участі у проектах; доступі до цільових знань у галузі прав людини, трудових відносин, навколишнього середовища та боротьби з корупцією.

Висновки. Наведені чинники передбачають різні способи включення СК у економічну систему. Ресурсний спосіб заснований на застосуванні особистісних характеристик СК та орієнтований на отримання вигоди від соціальних контактів. Він включає різні способи

використання людського та інтелектуального капіталу, статусу, рівня добробуту, вміння налагоджувати особисті стосунки, включатися у сервісні моделі занятості тощо. Мобілізаційний спосіб передбачає отримання вигоди від узгодження інтересів та пошук шляхів для використання інших ресурсів. Він реалізується шляхом удосконалення комунікаційного менеджменту, масштаби соціальних інвестицій, посилення соціальної відповідальності компаній, розвиток громадянського суспільства та ДПП тощо. Інституційний спосіб спрямований на зменшення невизначеності у міжсуб'єктних

відносинах та мінімізацію трансакційних витрат. Його ефективність визначають такі чинники як зрілість соціально-економічних відносин; рівень розвитку економіки та ефективність дії ринкових механізмів; державна соціальна політика; технологічні, соціальні, культурні та інші інновації, стрімкий розвиток ІТ-сектора, розвиток мережевого суспільства тощо. Подальші дослідження чинників формування СК лежать у площині оцінки позитивних та негативних наслідків їх впливу на процеси нагромадження та використання СК.

Список літератури

1. Dasgupta P. Social Capital and Economic Performance. University of Cambridge. 2001: Mime. – 40 p. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.econ.cam.ac.uk/emeritus/dasgupta/soccap.pdf>
2. Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації. Розпорядження КМУ від 17 січня 2018 р. № 67-р Київ. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-p#n13>
3. Галушка З.І. Господарський менталітет та національні особливості процесів соціалізації економіки: монографія / З.І. Галушка, О.О. Лусте // Чернівці: Чернівецький національний університет, 2017. – 264 с.
4. Бідність і соціальний капітал суспільства: множити чи ділити? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://dt.ua/socium/bidnist-i-socialniy-kapital-suspilstva-mnozhyty-chi-dilyty.html>
5. Розвиток людського капіталу: на шляху до якісних реформ. Центр Разумкова. Видавництво «Заповіт». – 2018. – 368 с.
6. Лівя О. М. Становлення та розвиток концепції управління соціальним капіталом підприємства /О.М. Лівя// Стратегія економічного розвитку України. 2015. - № 36 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.sedu.com.ua/wp-content/uploads/2015/07/5.pdf>
7. Гражевська Н. Корпоративна соціальна відповідальність як чинник нагромадження новітніх форм капіталу в сучасній ринковій економіці / Н.І. Гражевська, А. Мостепанюк // Вісник КНУ, ЕКОНОМІКА, 2018. - №2(197). – С.12-17.
8. Бард А. Нетократия. Новая правящая элита и жизнь после капитализма/А.Бард, Я. Зодерквист// СПб.: Стокгольмская школа экономики в Санкт-Петербурге, 2004. - 252с.
9. Дистанционная занятость: способ сэкономить в кризис или точка роста?/ GFK Україна. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.slideshare.net/bitrixcms1/ss-59075712>
10. Caramuta Diego M. A Dynamic Approach to the Relationship between Inequality, Social Capital and Institutions. CONICET – Department of Economics, Universidad Nacional del Sur, June 21, 2005. - 20 p. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ideas.repec.org/p/wpa/wuwpdc/0506009.html>;
11. Середній клас в Україні: уявлення і реальності / Центр Разумкова, “Заповіт” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: razumkov.org.ua/uploads/article/2016_Seredn_klas.pdf
12. Gilchrist A. The Short Guide to Community Development/ A. Gilchrist, M. Taylor: 2d ed. Bristol: Policy Press. 2011. – 184p.

References

1. Dasgupta P. (2001) Social Capital and Economic Performance. University of Cambridge.: Mime. – 40 p. Retrieved from: <http://www.econ.cam.ac.uk/people-files/emeritus/pd10000/publications/soccap.pdf>
2. Pro skhvalennia Kontseptsii rozvytku tsyfrovoy ekonomiky ta suspilstva Ukrainy na 2018-2020 roky ta zatverdzhennia planu zakhodiv shchodo yii realizatsii. Rozporiadzhennia KМУ vid 17 sichnia 2018 r. № 67-r Kyiv. Retrieved from: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-r#n13>
3. Halushka Z., Luste E. (2017) Hospodarskyi mentalitet ta natsionalni osoblyvosti protsesiv sotsializatsii ekonomiky: monohrafiia Chernivtsi: Chernivetskyi natsionalnyi universytet, 264p.
4. Bidnist i sotsialnyi kapital suspilstva: mnozhyty chy dilyty? Retrieved from: <https://dt.ua/socium/bidnist-i-socialniy-kapital-suspilstva-mnozhyty-chi-dilyty.html>
5. Rozvytok liudskoho kapitalu: na shliakhu do yakisnykh reform. Tsentr Razumkova. Vydavnytstvo «Zapovit».2018. 368 p. Retrieved from: http://razumkov.org.ua/uploads/article/2018_LUD_KAPITAL.pdf
6. Liva O. M. (2015) Stanovlennia ta rozvytok kontseptsii upravlinnia sotsialnym kapitalom Retrieved from: <http://www.sedu.com.ua/wp-content/uploads/2015/07/5.pdf>

7. Hrazhevska N. Mostepaniuk A (2018) Korporativna sotsialna vidpovidalnist yak chynnyk nahromadzhennia novitnikh form kapitalu v suchasnyy rynkovii ekonomitsi. Visnyk KNU, EKONOMIKA. №2(197). P.12-17.
8. Bard A. (2004) Netokratyia. Novaia praviashchaia zlyta y zhyzn posle kapytalyzma. SPb.: Stokholmskaia shkola ekonomyky v Sankt-Peterburhe. 252 p.
9. Dystantsyonnaia zaniatost: sposob sekonomyt v kryzys yly tochka rosta?/ GFK Ukraina. Retrieved from: <http://www.slideshare.net/bitrixcms1/ss-59075712>
10. Caramuta Diego M. A. (2005) Dynamic Approach to the Relationship between Inequality, Social Capital and Institutions. CONICET - Department of Economics, Universidad Nacional del Sur, June 21, 220 p. Retrieved from: <http://ideas.repec.org/p/wpa/wuwpdc/0506009.html>;
11. Serednii klas v Ukraini: uiavlennia i realii / Tsentr Razumkova, "Zapovit" Retrieved from: razumkov.org.ua/uploads/article/2016_Seredn_klas.pdf
12. Gilchrist A. (2011). The Short Guide to Community Development/ A.Gilchrist, M. Taylor: 2d ed. Bristol: PolicyPress. 184 p.

Аннотация

Інна Нафус

ФАКТОРЫ ФОРМИРОВАНИЯ СОЦИАЛЬНОГО КАПИТАЛА В СОВРЕМЕННОЙ ЭКОНОМИКЕ

Исследуется сущность, формы существования и уровне накопления социального капитала как экономического ресурса. Социальный капитал рассматривается как результат развития экономики и социально-экономических отношений. Определены ресурсный, мобилизационный и институциональный способы воплощения социального капитала в социально-экономической действительности. Показано, что ресурсный способ основан на применении личностных характеристик социального капитала и ориентирован на получение выгоды от социальных контактов. Мобилизационный способ предусматривает получение выгоды от согласования интересов и поиск путей для использования других ресурсов. Он реализуется путем усовершенствования коммуникационного менеджмента, через масштабы социальных инвестиций, усиление социальной ответственности компаний, развитие гражданского общества и ДПП и тому подобное. Институционный способ направлен на уменьшение неопределенности в межсубъектных отношениях и минимизацию транзакционных расходов.

Охарактеризованы факторы его формирования в современной экономике: зрелость социально-экономических отношений; уровень развития экономики и эффективность действия рыночных механизмов; развитие человеческого капитала; особенности коммуникационного менеджмента; государственная политика; социальная ответственность компаний; развитие гражданского общества и ГЧП; технологические, социальные, культурные и другие инновации, Приоритетность сферы услуг стремительное развитие IT-сектора; сервисные модели занятости; социальные инвестиции; развитие сетевого общества, социальная дифференциации; формирование сетевой экономики.

Ключевые слова: социализация экономики; социальный капитал (СК), формы существования СК, уровне накопления СК, факторы формирования СК.

Summary

Inna Nafus

FACTORS OF FORMING SOCIAL CAPITAL IN A MODERN ECONOMY

In the article we examine the problem of social capital accumulation as an important economic resource, which allows to solve complex problems with its effective use: ensuring the reliability and predictability of the institutional environment of the economy; formation of reliable economic relations between economic entities based on trust, recognition of common values and norms of economic behavior; establishment of partnership relations between the state, business and civil society in solving the problems of sustainable economic development; elimination of the practices of opportunistic behavior of economic entities of different levels of management; population welfare growth.

The purpose of the article is to justify social capital as a result of the development of socio-economic relations, the definition of ways to implement social capital in the socio-economic system and identify the factors of its formation in the modern economy. Social capital is considered as the result of economic development and socio-economic relations. The resource, mobilization and institutional ways of realizing social capital in socio-economic reality are determined. The resource method is based on reciprocal behavior and is aimed at benefiting from social contacts. The following factors of formation of social capital in the modern economy of Ukraine are described: the maturity of socio-economic relations; the level of economic development and the effectiveness of market mechanisms; development of human capital; features of communication management; state policy; social responsibility of companies; development of civil society and PPP; technological, social, cultural and other innovations, the priority of the sphere of services and the rapid development of the IT sector; service models of employment; social investment; development of a network society, social differentiation; globalization processes.

Key words: socialization of economy; social capital, forms of existence of social capital, levels of accumulation of social capital, factors of social capital formation.